

โมคขัลลิก 4 แสดงถึงการจัดสรรทรัพย์ในการใช้จ่ายเป็นส่วน ส่วนหนึ่งใช้บริโภคเลี้ยงตนให้เป็นสุข เลี้ยงดูครอบครัวและคนที่อยู่ในความรับผิดชอบให้เป็นสุขและใช้ในการทำความดี บำเพ็ญคุณประโยชน์ต่าง ๆ ทรัพย์สองส่วนต่อไป จัดสรรไว้สำหรับลงทุนประกอบการงาน ส่วนที่สี่ให้เก็บไว้ใช้เป็นหลักประกันในยามจำเป็น

คนครองเรือน แบ่งตามลักษณะเด่นดังนี้

ด้านที่ 1 ดูจากการแสวงหาทรัพย์ว่าได้มาอย่างไร โดยทางชอบธรรมหรือไม่ โดยการกดขี่ข่มเหงผู้อื่นหรือไม่

ด้านที่ 2 พิจารณาการใช้จ่ายทรัพย์ว่าใช้ให้เป็นประโยชน์ และทำให้เกิดคุณประโยชน์ต่าง ๆ หรือไม่

ด้านที่ 3 ดูที่สภาพจิตใจของเขาว่าเป็นอย่างไร เป็นอยู่โดยมีจิตใจเป็นสุข ใช้ทรัพย์ทำประโยชน์ที่ควรใช้และไม่เป็นทุกข์ทรมานเพราะทรัพย์นั้น

สุขของภคภูต

1. อตฺถิสุข สุขเกิดจากการมีทรัพย์ เป็นหลักประกันของชีวิต ภูมิใจที่หามาได้ด้วย ความเพียรโดยชอบธรรม

2. โภคสุข สุขเกิดจากการบริโภคหรือใช้จ่ายทรัพย์ให้เกิดประโยชน์

3. อนนฺตสุข สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ ไม่ต้องทุกข์ใจ

4. อนวิฆนฺตสุข สุขเกิดจากความประพฤติที่ไม่มีโทษที่ใครติเตียนไม่ได้ บริสุทฺธิสะอาดมั่นใจในการดำเนินชีวิต

พุทธภาษิต

1. “ปฏิรูปการี ชูรวา อฏฐาตา วินุทเต ธนํ”

ขยัน เอาธุระ ทำเหมาะจังหวะ ย่อมหาทรัพย์ได้

2. “ธมฺเมเน วิคฺคเมเสขฺย”

พึ่งหาเลี้ยงชีพโดยทางชอบธรรม

3. “ปโยชาย ธมฺมิกํ โส วณฺชิชฺชํ”

พึ่งประกอบการค้าที่ชอบธรรม

ฯลฯ

(พระธรรมปิฎก-ป.อ.ปยุตฺโต 2543, 42-47)

พุทธธรรมจึงมีความสำคัญที่ควรจะนำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ในลักษณะ ดังนี้

1. การเน้นการพึ่งตนเอง
2. การเน้นการใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท
3. การเน้นอธิงสา หรือการละเว้นจากการสร้างเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความรุนแรง
4. การเน้นการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพการงานที่เป็นประโยชน์ สุจริต และมีมานะอดทนหรือสัมาอาชีวะ
5. การเน้นการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
6. พยายามละกิเลสและความโลภ
7. การเน้นความซื่อสัตย์ สุจริต มีความละเอียด และเกรงกลัวการทำความผิด (อภิชัย พันธเสน 2544, 716-717)

กล่าวโดยสรุป เศรษฐกิจเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตของมนุษย์ในการสร้างสรรค์คุณภาพชีวิต นำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน การฟื้นฟูเศรษฐกิจจากภาวะวิกฤตจึงเป็นหน้าที่ร่วมกันของทุกคนทั้งภาครัฐบาล ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน โดยดำเนินการพัฒนาควบคู่กันไปทั้งเศรษฐกิจมหภาคและเศรษฐกิจชุมชน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. การฟังบรรยายจากผู้ทรงคุณวุฒิ
2. การศึกษาด้วยตนเองจากตำราและสื่ออื่นๆ
3. การสังเกตและเรียนรู้จากการดำเนินชีวิตประจำวันและจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน

สังคม

สื่อการสอน

1. ตำรากระบวนวิชา RU 100
2. สื่ออื่น ๆ (สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์)

การประเมินผล

1. การทดสอบเชิงความเข้าใจ
2. สังเกตจากพฤติกรรมทางเศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน

บรรณานุกรม

- ไขแสง รักรวานิช. 2542. มนุษย์กับเศรษฐกิจ. ในมนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชูศักดิ์ จรูญสวัสดิ์. 2543. ระบบเศรษฐกิจและพัฒนาการเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรงค์ ชื่นชม และชัชวรินทร์ ไชยวัฒน์. 2544. 2001 เมืองไทยเมืองขึ้น. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- ธีระพล และคณะ. 2543. พระราชบัญญัติสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- บุญรัตน์ อภิชาติไตรสรณ์. 2544. เศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้. เนชั่นสุดสัปดาห์, 8 มกราคม, หน้า 88.
- พงษ์ศักดิ์ พันธุลาก. 2543. เศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- _____. 2543. สังคมชุมชนระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2543. ทางออกจากระบบเศรษฐกิจที่ครอบงำสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. 2541. พระราชดำรัส. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ภูษณ ปรีมาณิช. 2544. ฝ่าหนามกุหลาบโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรธรรมศ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2539. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.
- วิทยากร เชียงกุล. 2543. ธรรมะแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประชาชนได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร : บุญญปัญญา.
- ศิริพร สัจจามันท์. 2541. รวมศัพท์เศรษฐกิจ การค้าการเงินระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : เอช.เอ็น.กรุ๊ป.

สมาคมเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2544. ภาพรวมเศรษฐกิจไทยในปี 2543 และ
แนวโน้ม ปี 2544. มติชนสุดสัปดาห์, 22 มกราคม, หน้า 21.

สิริวิษุทธิ์ (นามแฝง). 2544. ทิศทางการพัฒนาของไทยสู่เส้นทางเศรษฐกิจสังคมความรู้. เนชั่น-
สุดสัปดาห์, 29 มกราคม, หน้า 63.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2543. กรอบวิสัยทัศน์และ
ทิศทางแผนพัฒนา ฉบับที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อภิชัย พันธเสน. 2544. พุทธเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์.

อภิรักษ์ จันตะนี และคณะ. 2539. เศรษฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรินต์ติ้ง
เฮ้าส์.

อภิรักษ์ จันตะนี และทับทิม วงศ์ประยูร. 2538. มนุษย์กับเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร :
วี. เจ. พรินต์ติ้ง.

Bornstein, Moriss. 1989. **Comparative Economic System : Models and Cases.**
6th ed., Homewood, IL : Richard D. Irwin.

Brown, Kenneth W. and Allen R. Warner. 1982. **Economics of Our Free Enterprise
System.** Princeton : McGraw-Hill.

สังคมและศิลปวัฒนธรรม

ความหมายของสังคม

สังคม หมายถึง กลุ่มคนมากกว่าสองคนขึ้นไปมาอยู่รวมกัน เป็นระยะเวลายาวนานในขอบเขตหรือพื้นที่ที่กำหนด สมาชิกประกอบด้วย คนทุกเพศทุกวัย มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยมีวัฒนธรรมหรือระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง สามารถเลือกตัวเองได้ อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข (สุดา ภิรมย์แก้ว 2542, 57)

โครงสร้างระบบสังคมไทย

1. สถานที่ตั้งและประชากร

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตละติจูดต่ำของซีกโลกเหนือ บนผืนแผ่นดินใหญ่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชียระหว่างเส้นละติจูด 5° 37' กับ 20° 27' เหนือ และเส้นลองจิจูด 97° 22' กับ 105° 37' ตะวันออก มีสภาพภูมิอากาศร้อนและฝนตกชุก พื้นที่มีส่วนยาวมากกว่าส่วนกว้าง ความยาววัดจากเหนือจรดใต้มีระยะทางประมาณ 1,620 กิโลเมตร ส่วนกว้างที่สุดมีระยะทางประมาณ 750 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ดังนี้ - ทิศเหนือจรดประเทศพม่าและประเทศลาว - ทิศตะวันตกจรดประเทศพม่าและทะเลอันดามัน - ทิศตะวันออกจรดประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนาม - ทิศใต้จรดประเทศมาเลเซีย

ในปี พ.ศ. 2544 ประเทศไทยมีจำนวนประชากร 62,914,000 คน เป็นชาย 31,348,000 คน หญิง 31,566,000 คน มีอัตราการเกิด 16.18 ต่อพัน อัตราการตาย 6.96 ต่อพัน และจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ปี 2543 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ คนไทยประกอบอาชีพมากที่สุดคือ เกษตรกร จำนวน 16,057,200 คน รองลงมา ได้แก่ อาชีพช่างผู้ปฏิบัติงานการผลิต จำนวน 5,577,800 คน อันดับสาม ได้แก่ อาชีพทำการค้า จำนวน 4,224,200 คน

2. สถาบันต่าง ๆ ในสังคมไทย

สังคมไทยประกอบด้วยสถาบันต่าง ๆ ที่สำคัญคือ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันการปกครอง และสถาบันเศรษฐกิจ

1) **สถาบันครอบครัว** สังคมไทยดั้งเดิมเป็นสังคมเกษตรกรรม ลักษณะครอบครัวเป็นแบบครอบครัวขยาย คือ มีการอยู่รวมกันทั้งพ่อ แม่ ลูก ลุง ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย เนื่องจากความจำเป็นต้องใช้แรงงานช่วยกันทำงาน ครอบครัวจำเป็นต้องประกอบด้วยสมาชิกจำนวนมาก ต่อมามีการสร้างเครื่องจักรใช้แทนแรงงานของคนและสัตว์ ทำให้ได้ผลผลิตมากและรวดเร็ว นอกจากนี้มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งส่วนหนึ่งต้องใช้แรงงานคน คนจึงออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น มีการย้ายถิ่นที่อยู่เข้ามาในเมืองซึ่งใกล้กับโรงงานอุตสาหกรรม ประกอบกับภาวะการครองชีพสูงขึ้น ครอบครัวที่มีญาติพี่น้องอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง จึงจำเป็นต้องลดขนาดครอบครัวลงกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วยพ่อแม่ลูก เท่านั้น ดังนั้น ครอบครัวของคนไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบันจะเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวไทยมีลักษณะยกย่องให้ผู้ชายเป็นหัวหน้าเป็นผู้นำที่มีสิทธิและอำนาจมากกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ เพราะถือว่าเป็นผู้เลี้ยงดู คุ้มครอง แม้ว่าบางครอบครัวผู้หญิงมีส่วนรับผิดชอบในการหารายได้เลี้ยงดูครอบครัวด้วย แต่ก็ยอมให้ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่า ลักษณะอีกอย่างหนึ่งของครอบครัวไทยก็คือ จะมีการอบรมสั่งสอนให้สมาชิกเคารพนับถือผู้มีอาวุโสกว่าหรือลำดับญาติและมักจะมีความผูกพันกันทางสายโลหิต

2) **สถาบันศาสนา** คนไทยส่วนใหญ่ประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์นับถือศาสนาพุทธ นิกายเถรวาทหรือหินยาน กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย ศาสนาที่มีผู้นับถือรองลงมาคือ ศาสนาอิสลามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ศาสนาที่มีผู้นับถือในลำดับถัดมา คือ ศาสนาคริสต์ ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และกรุงเทพฯ เมื่อคนไทยส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาจึงเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตคนไทย ตั้งแต่เกิดจนตาย คนไทยจะอบรมสั่งสอนศีลธรรมให้บุตรหลานตั้งแต่เด็ก ศาสนาพุทธเป็นที่มาของค่านิยมของคนไทย เช่น การทำบุญ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี เป็นต้น

3) **สถาบันการศึกษา** การศึกษาของสังคมไทยมีการจัดการศึกษาในระบบในโรงเรียน และการศึกษานอกโรงเรียน แบ่งออกเป็น 4 ชั้น คือ

(1) **ก่อนประถมศึกษา** เป็นขั้นเตรียมเด็กให้มีความพร้อมก่อนจะเข้าศึกษาอย่างแท้จริง สถาบันที่รับผิดชอบ คือ โรงเรียนอนุบาลหรือสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนประถมวัย

(2) **ระดับประถมศึกษา** สอนเด็กให้มีความรู้ขั้นพื้นฐาน การอ่านเขียน คำนวณได้ตามวัย ใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี

(3) **ระดับมัธยมศึกษา** มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิชาการ และวิชาชีพเหมาะสมกับวัย และความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกอาชีพตามความถนัดของตน ชั้นนี้แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี ตอนปลาย 3 ปี

(4) ระดับอุดมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาสติปัญญาและความคิด มุ่งสร้างสรรค้คนในระดับวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงเพื่อช่วยกันพัฒนาความเจริญของประเทศชาติ และเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้เข้าใจศิลปวัฒนธรรม การจัดการศึกษาอยู่ในลักษณะของวิทยาลัย มหาวิทยาลัย และสถาบันเฉพาะ

4) สถาบันการปกครอง สังคมไทยใช้ระบอบประชาธิปไตยในการปกครองโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสูงสุด และอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มีคณะรัฐมนตรีทำหน้าที่บริหารประเทศ ดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าคณะรัฐมนตรี และมีรัฐสภาทำหน้าที่พิจารณาบัญญัติกฎหมายเพื่อใช้ในการบริหารปกครองประเทศและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาโดยมีสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง

5) สถาบันเศรษฐกิจ ลักษณะเศรษฐกิจของสังคมไทยโดยสรุป คือ

(1) ระบบเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับผลิตผลทางการเกษตรกรรม สินค้าส่งออกส่วนมากเป็นสินค้าทางเกษตร แม้ว่าจะมีการส่งเสริมการลงทุนทางอุตสาหกรรมมากขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 เป็นต้นมา

(2) ระบบเศรษฐกิจของไทยถูกรอบงำโดยต่างประเทศ เพราะต้องอาศัยเงินทุนและวัตถุดิบจากต่างประเทศ ต่างประเทศเข้ามามีบทบาทในด้านต่าง ๆ เช่น ระบบผูกขาด การจำหน่ายสินค้า การกำหนดราคาสินค้า การตัดสินใจในการผลิต นอกจากนี้รัฐบาลไทยเปิดโอกาสให้ชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศมาก การผลิตสำคัญ ๆ อยู่ในมือของชาวต่างชาติ เช่น การประกอบรถยนต์ น้ำมัน การผลิตเครื่องจักร สิ่งทอ เป็นต้น

(3) ระบบเศรษฐกิจของไทย จะมีคนเพียงกลุ่มเดียวที่มีอำนาจในการลงทุน และเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต คือ พวกพ่อค้านักธุรกิจที่เป็นเจ้าของกิจการต่าง ๆ เช่น ธนาคาร โรงแรม การเดินเรือ เป็นต้น

(4) การกระจายรายได้ของสังคมไม่เป็นธรรม คนไทยส่วนมากมีรายได้ต่อหัวต่ำ ขณะที่คนบางกลุ่มเท่านั้นมีรายได้สูงและมีความเป็นอยู่สุขสบาย คนกลุ่มนี้รับวัฒนธรรมการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของชาวตะวันตก ทำให้ผู้มีรายได้น้อยเลียนแบบ พยายามหาเงินมาใช้จ่ายฟุ่มเฟือยด้วยการกู้หนี้ยืมสิน หรือใช้วิธีต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม

3. ค่านิยมของสังคมไทย

ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่เราเห็นว่ามีความควรกระทำ น่ายกย่อง น่าปรารถนา หรือถูกต้อง และยึดถือเป็นหลักในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งต่าง ๆ ค่านิยม

มีความสำคัญคือ เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม เป็นรากฐานของวัฒนธรรมมีผลกระทบต่อความเจริญและความเสื่อมของสังคม ตลอดจนความมั่นคงของชาติ นักวิชาการด้านสังคมวิทยาได้ศึกษาค่านิยมของคนไทยพบว่า ที่มาของค่านิยมในสังคมไทย คือ ศาสนา พุทธ ศาสนาพราหมณ์ ระบบศักดินา และระบบเกษตรกรรม

ค่านิยมโดยทั่วไปของสังคมไทย มีดังนี้

1) มีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งประเทศ พสกนิกรไทยเทิดทูนจงรักภักดีและศรัทธาในองค์พระมหากษัตริย์ พระราชกรณียกิจทั้งปวงล้วนเป็นไปเพื่อการพัฒนาบ้านเมือง และแก้ไขดับทุกข์เชิงัญของประชาชน ทรงเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของราษฎรอย่างใกล้ชิด ทรงช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของราษฎรให้สูงขึ้นด้วยโครงการพระราชดำริต่าง ๆ มากมาย ทรงช่วยขจัดบำบัดเป่าปัญหาต่าง ๆ ในสังคมไทย เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาการทำลายป่า ปัญหาน้ำท่วม ฯลฯ พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความสามัคคีในสังคมไทย และการรักษาเอกราชของชาติ

2) นับถือเงิน คนไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเงิน เชื่อว่าการมีเงินทำให้มีความสุข มีเกียรติ มีชื่อเสียงเป็นที่นับถือของคนทั่วไป

3) ยกย่องผู้มีอำนาจ คนไทยจะนับถือเกรงใจผู้มียศตำแหน่งทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน รวมทั้งผู้มีตำแหน่งทางการเมือง เพราะเป็นผู้มีเกียรติมีอิทธิพลมากกว่าชาวบ้านธรรมดา เนื่องจากสังคมไทยมีอดีตผูกพันกับระบบศักดินาที่มีการยกย่องผู้มีอำนาจมาเป็นเวลานาน

4) นิยมการทำบุญและการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิพลของศาสนาพุทธทำให้คนไทยส่วนมากชอบทำบุญ เช่น ตักบาตร ทำสังฆทาน สร้างวัด พระพุทธรูป โดยเชื่อว่าเป็นการสะสมกรรมดี เพื่อจะได้สุขสบายในอนาคตหรือชาติหน้า คนไทยยังเชื่อถือในอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าจะช่วยคุ้มครองให้รอดพ้นจากภัยพิบัติ ความทุกข์ ความป่วยไข้

5) เชื่อถือโหราศาสตร์ คนไทยจำนวนไม่น้อยนิยมการทำนายชีวิตในอนาคต ทำให้อาชีพหมอดูเฟื่องฟูมากในปัจจุบัน เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจทำให้คนวิตกกังวล ความไม่แน่นอนของอนาคตจึงอยากรู้โชคชะตา และต้องการคำแนะนำช่วยเหลือจากหมอดู

6) นิยมความหรูหราและการจัดงานพิธี คนไทยชอบแสดงว่าตนมีฐานะร่ำรวย มีสถานภาพทางสังคมสูง จึงนิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าเครื่องประดับมีราคาหรือเป็นสินค้าต่างประเทศทำให้มีนิสัยฟุ่มเฟือย นอกจากนี้ยังชอบการจัดงานพิธีและเลี้ยงฉลองในวาระต่าง ๆ เช่น ครบรอบวันเกิด งานแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ วันสำเร็จการศึกษา เลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น

7) นิยมความเป็นตัวของตัวเอง คนไทยโดยมากชอบความมีอิสระเสรีในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ทำอะไรตามความพึงพอใจของตนเอง ทำให้ขาดจิตสำนึกทางสังคมไม่ค่อยนึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและผู้อื่น ทำให้ขาดระเบียบวินัยในเรื่องต่าง ๆ เช่น ขับรถโดยไม่ทำตามกฎจราจร แย่งชิงกันในการซื้อของ ขึ้นรถประจำทาง ทั้งขยับเคลื่อนกลาด นำไปสู่ลักษณะตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างเอาตัวรอด ไม่ค่อยจะช่วยเหลือกัน ค่านิยมนี้ส่วนใหญ่พบในสังคมเมือง

8) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คนไทยนิยมการต้อนรับแขกที่ไปมาหาสู่ด้วยเครื่องคัมอาหาร มีการให้ของขวัญกันในวันต่าง ๆ เวลามีคนรู้จักเจ็บป่วยก็จะมีการซื้อของไปเยี่ยมจนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในสังคม

9) ส่งเสริมให้บุตรหลานมีการศึกษาสูง เพราะแต่เดิมมาคนไทยจะยกย่องผู้มีการศึกษาสูง เพราะได้รับราชการมียศศักดิ์เป็นเจ้าคนนายคน แม้ว่าปัจจุบันความเชื่อนี้จะลดลงแต่คนไทยก็ยังให้ความสำคัญกับการศึกษาเพราะเชื่อว่าช่วยให้มีความสามารถไปประกอบอาชีพสร้างความมั่นคงให้ชีวิต

10) การพนัน คนไทยจำนวนไม่น้อยนิยมเล่นการพนันทั้งในระดับเด็กจนถึงผู้ใหญ่ การพนันที่นิยมเล่น เช่น สลากกินแบ่งรัฐบาล การแข่งม้า ไพ่ ไฮโล หวยใต้ดิน การพนันในกีฬาฟุตบอล เป็นต้น

11) มีคติตะวันตกนิยม คนไทยในเมืองส่วนมากนิยมเลียนแบบวัฒนธรรมของชาวตะวันตก เช่น ใช้สินค้าต่างประเทศ ชื่นชมผู้ที่จบการศึกษาจากต่างประเทศ แต่งกายตามแฟชั่นต่างประเทศ

12) นิยมตัวบุคคลมากกว่าหลักการ คนไทยมีแนวโน้มยึดถือตัวบุคคลเป็นหลัก เพราะสังคมไทยดั้งเดิมเป็นสังคมเกษตรกรรม มีสมาชิกอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก คนไทยมักจะมีความรู้สึกรู้จักกันเป็นส่วนตัว นำไปสู่การตัดสินใจทางการเมือง การเลือกผู้แทนดูที่ตัวบุคคลมากกว่าหลักการของพรรค

13) เคารพผู้อาวุโสและกตัญญูรู้คุณ คนไทยมักจะนับถือผู้มีอายุมากกว่า เพราะเชื่อว่ามิมีประสบการณ์ในชีวิตมากกว่านิยมเรียกคนอื่นด้วยถ้อยคำแสดงถึงลำดับญาติ เช่น พี่ ป้า น้า อา ลุง นอกจากนี้คนไทยยังมีความรู้สึกต้องสำนึกในบุญคุณของผู้ที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูลและต้องทดแทนบุญคุณถ้ามีโอกาส

- 14) รักสนุก ชอบสบาย ไม่ค่อยอดทนต่อความลำบาก
- 15) ลืมง่าย คนไทยมักไม่เอาขาดพยายามทำต่อคนที่มาสร้างความเดือดร้อนให้ แต่ให้อภัย ซึ่งอาจเป็นเพราะคำสอนของศาสนาพุทธในเรื่องการไม่จองเวร

สังคมไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

คำว่า “โลกาภิวัตน์” แปลจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า globalization ซึ่งมีความหมายว่า ความเป็นโลกเดียวกัน หรือโลกไร้พรมแดน ส่วนต่าง ๆ ของโลกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันด้วยระบบ การสื่อสารที่ทันสมัย การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและแม่นยำเพราะเทคโนโลยีสมัยใหม่ คือ การใช้อุปกรณ์สื่อสารทางดาวเทียม จานรับสัญญาณ เคเบิลใยแก้วนำแสง เครื่องรับโทรทัศน์ โทรศัพท์ เครื่องรับวิทยุ วิทยุติดตามตัว วิทยุสื่อสาร และระบบคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต

1. คุณประโยชน์ของความเป็นโลกาภิวัตน์

1) ด้านเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจของสังคมไทยพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว ทันสมัย เทียบทันประเทศอื่น ๆ ในสังคมโลก มีการซื้อขายสินค้าผ่านทางคอมพิวเตอร์ คือ ระบบ E-Commerce โดยผู้ซื้อสินค้าไม่ต้องเดินทางออกนอกบ้านไปยังสถานที่จำหน่ายสินค้า เป็นการประหยัดเวลาค่าใช้จ่ายและพลังงาน การซื้อสินค้าโดยใช้บัตรเครดิตแทนเงินสดทำให้ ผู้คนใช้จ่ายอย่างสะดวกสบาย ในระบบธนาคารมีการให้บริการฝากถอนผ่านเครื่องกดเงิน อัตโนมัติ การโอนเงินไปยังที่ต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศทำได้อย่างรวดเร็ว ผู้ประกอบการ สามารถรับทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับธุรกิจเพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจในการลงทุน เช่น สภาวะตลาด ราคาหุ้น ความต้องการสินค้าของต่างประเทศ เป็นต้น

2) ด้านการศึกษา ปัจจุบันมีแนวความคิดในเรื่องการศึกษาแบบตลอดชีวิต คือ บุคคลต้องศึกษาหาความรู้ตลอดเวลา ต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ เพราะสังคมโลกมีการ ค้นคว้าวิจัยค้นพบทฤษฎีใหม่มากมาย ผู้ใดที่ไม่สนใจหาความรู้ก็จะเป็นคนล้าหลังไม่ทันต่อ เหตุการณ์ ระบบการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้การศึกษาแผ่ขยายไปอย่างรวดเร็ว ผู้คนสามารถรับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในจุดต่าง ๆ ของโลกได้ทันที เช่น คนไทยได้รับชม การถ่ายทอดสดบรรยากาศของการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ได้ชมการถ่ายทอด สดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก นอกจากนี้คนในชนบทสามารถรับความรู้จากระบบการสอนทางไกล การสอนผ่านทางดาวเทียม นับว่าเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้การศึกษาของสังคมไทยพัฒนาขึ้น เทียบเท่าสากล

3) สังคมไทยมีอุปกรณ์เครื่องใช้ในการดำรงชีวิตมากขึ้นและทันสมัย ทำให้ชีวิตมี ความสะดวกสบาย การติดต่อกันเป็นไปอย่างรวดเร็ว

2. ผลกระทบที่เป็นโทษต่อสังคม

กระแสโลกาภิวัตน์ ความเจริญด้านข้อมูลข่าวสาร การเน้นการพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจ โดยใช้ระบบทุนนิยม เสรีนิยมแบบตะวันตก มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และโครงสร้างของสังคมไทยในด้านต่าง ๆ คือ

1) รูปแบบครอบครัวเปลี่ยนไป ความเป็นชุมชนล่มสลาย รูปแบบครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น สมาชิกในครอบครัวห่างเหินกันมากขึ้น แม้ภายในครอบครัวเอง พ่อแม่มีภาระในการประกอบอาชีพไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ลูก ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นนำไปสู่การติดยาเสพติด การคบเพื่อนเกเร การทำสิ่งผิดกฎหมายในระดับชุมชน คนในสังคมมีความเป็นปัจเจกสูง อยู่กันอย่างตัวใครตัวมัน ไม่มีความสามัคคี ความผูกพันฉันญาติมิตรจืดจางลง กำเนิดถึงเรื่องผลประโยชน์มากกว่าการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

2) ค่านิยมของคนไทยให้ความสำคัญกับเงินและความเจริญทางวัตถุมากขึ้น คนส่วนใหญ่มีทัศนคติต้องขับรถเบนซ์ ใช้โทรศัพท์มือถือ ดื่มไวน์ หากความสุขใส่ตัวด้วยการกินดื่มเที่ยวในคลับ ผับ บาร์ คิดว่า การกระทำเหล่านี้ทำให้ตนเองมั่นคง สง่างาม คนไทยส่วนใหญ่มีแนวโน้มเป็นวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ละเลยความสำคัญของความเจริญทางจิตใจ เน้นการเติบโตทางปริมาณ การได้มาก ๆ ไม่รู้จักพอทำให้เกิดความโลภ แข่งดีแข่งเด่น เอรัดเอาเปรียบ ใช้เงิน เกียรติ วัตถุ เป็นเครื่องวัดคุณค่าของคน

3) ค่านิยมดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาในสังคม คนไทยพยายามหาทางร่ำรวย คนที่มีโอกาสทำได้สำเร็จก็ยังคงยกย่องคุณค่าของวัตถุ คนที่ด้อยโอกาสยิ่งจนมากขึ้นเพราะต้องไปกู้หนี้ยืมสินมาใช้จ่าย บางคนพยายามสร้างโอกาสจนเกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น

(1) ปัญหาอาชญากรรม การลักขโมย จี้ ปล้น ฉ้อฉล การฆ่ากันเพราะขัดผลประโยชน์มีมากขึ้น

(2) ปัญหาการค้าประเวณี จำนวนผู้ขายบริการทางเพศเพิ่มสูงขึ้น มีทั้งผู้หญิง ผู้ชาย และเด็ก ที่น่าตกใจก็คือ มีนักศึกษาหญิงบางคนยอมขายตัวเพียงเพื่อต้องการเงินไปซื้อโทรศัพท์มือถือเท่านั้น ปัญหานี้ทำให้จำนวนผู้ติดโรคเอดส์เพิ่มมากขึ้น และทำให้ภาพลักษณ์ของสังคมไทยเสื่อมเสีย

(3) จำนวนคนฆ่าตัวตายเพิ่มมากขึ้นจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำตั้งแต่ปีพ.ศ. 2540 ทำให้คนตกงานเป็นจำนวนมาก คนที่รับสภาพไม่ได้ก็คิดสั้น

(4) ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิเศษ แหล่งน้ำถูกทำลาย แม่น้ำเน่าเสีย ปริมาณขยะเพิ่มสูงขึ้น อากาศเป็นพิษเพราะควันเสียจากรถยนต์ที่มีจำนวนสูงขึ้นเนื่องจากค่านิยมการมีรถส่วนตัว การตัดต้นไม้เพื่อสร้างถนน รวมถึงปัญหาการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างสิ้นเปลือง การทำลายป่า ทำให้เกิดน้ำท่วม ฝนแล้ง เหล่านี้ คือปัญหาวิกฤตของสังคมไทยปัจจุบัน

ดังนั้น ความเป็นโลกาภิวัตน์ มีความหมายเฉพาะในด้านวัตถุเท่านั้นไม่ใช่ด้านจิตใจ คือ การเชื่อมโยงเป็นระบบเดียวกันในด้านการคมนาคม ข้อมูลข่าวสาร เศรษฐกิจ การเงิน สิ่งแวดล้อม แต่จิตมนุษย์ไม่ได้เป็นจิตโลกที่มุ่งสู่การอยู่ร่วมกัน แต่เป็นจิตเล็กที่เน้นตัวเอง มุ่งกำไรสูงสุดของแต่ละกลุ่มแต่ละประเทศ (ประเวศ วะสี 2541, 10)

ความเปลี่ยนแปลงของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย

วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้และประสบการณ์ โดยถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงามมีคุณค่าควรที่คนในสังคมจะประพฤติปฏิบัติและมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม คือ ความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติ หรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ที่เป็นแบบแผนร่วมกัน แสดงออกมาให้ปรากฏทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม เช่น ภาษา ศิลปะ การแต่งกาย ประเพณี ความเชื่อ ทักษะคิด เป็นต้น ถือว่าวัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคมที่ต้องรักษาไว้และทะนุบำรุงให้เจริญงอกงาม แต่วัฒนธรรมนั้นไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาตามสภาวะแวดล้อมของสังคมมนุษย์ที่มีการปรับตัวเปลี่ยนแปลง เพราะมนุษย์มีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ จนกลายเป็นแบบแผนวิถีการดำรงชีวิตของสมาชิกในสังคม

สังคมไทยเป็นสังคมเปิด ทำให้รับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นได้ง่ายโดยเฉพาะวัฒนธรรมของประเทศทางตะวันตก คือประเทศอเมริกาและประเทศในทวีปยุโรป วัฒนธรรมที่เข้ามา มีบทบาทต่อสังคมไทยมีดังนี้

1. วัฒนธรรมเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมไทยมีการใช้เครื่องมือ เครื่องจักรกลของต่างประเทศทั้งในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรม ทำให้การผลิตสินค้าได้ปริมาณมากและรวดเร็ว
2. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการศึกษา ระบบการศึกษาไทยรับเอาแนวทางของต่างประเทศทั้งด้านวิชาการ จุดมุ่งหมายของการศึกษา วิธีการสอนและอุปกรณ์การศึกษา

3. วัฒนธรรมเกี่ยวกับการปกครอง สังคมไทยเปลี่ยนรูปแบบการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเน้นความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอันเป็นแนวคิดของตะวันตก

4. วัฒนธรรมเกี่ยวกับเศรษฐกิจ เท่าที่ผ่านมาสังคมไทยให้ความสำคัญของการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ เพื่อต้องการเปลี่ยนรูปแบบสังคมเกษตรกรรมไปเป็นสังคมอุตสาหกรรมแบบตะวันตก ซึ่งถือว่าเป็นสังคมที่ทันสมัย

5. วัฒนธรรมอื่น ๆ

1) ภาษา นิยมใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษใช้คำทับศัพท์ การพูดภาษาไทยปนภาษาอังกฤษ ตั้งชื่อสินค้าและร้านค้าเป็นภาษาอังกฤษ คนไทยปัจจุบันชอบตั้งชื่อเล่นให้ลูกเป็นภาษาอังกฤษ

2) การแต่งกาย ผู้ชายนิยมผูกเนคไทใส่เสื้อนอก นุ่งกางเกงยีนส์ ผู้หญิงนิยมการใส่เสื้อผ้ารัดรูปและเปิดเผยร่างกายมากขึ้น ใช้เสื้อผ้ายี่ห้อต่างประเทศและเดินตามแนวทางการแต่งกายของต่างประเทศ

3) อาหาร คนไทยปัจจุบันโดยเฉพาะวัยรุ่น นิยมการบริโภคอาหารประเภท FAST FOOD ของต่างชาติ เช่น ไก่ทอด มันฝรั่งทอด พิซซ่า แฮมเบอร์เกอร์ ฯลฯ ซึ่งมีราคาแพงและมีธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายน้อยทำให้เกิดโรคภัยต่าง ๆ

4) การสันทนาการ นิยมการเล่นกีฬาของต่างประเทศ เช่น เทนนิส กอล์ฟ โบว์ลิ่ง ส่วนเด็ก ๆ นิยมเล่นเกมคอมพิวเตอร์ และอ่านหนังสือการ์ตูนของประเทศญี่ปุ่น

5) รับประเพณีบางอย่างจากตะวันตก เช่น การจัดงานฉลองวันคริสต์มาส การให้ของขวัญ บัตรอวยพรในวันวาเลนไทน์

6. ในทางศิลปะ

1) ศิลปะไทยในส่วนของศิลปินและสถาบันผู้สร้างสรรค์งานศิลปะ น. ณ ปากน้ำ (2543, 318) แสดงความเห็นว่าเป็นสมัย 40 ปีหลังศิลปะปัจจุบันของไทยได้เบิกบานอย่างถูกวิถืทาง ศิลปินส่วนใหญ่ได้รับการอบรมให้เห็นคุณค่าของศิลปะไทยกับสากลอย่างเท่าเทียมกัน สามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสมัยใหม่ที่เข้าถึงคติวัฒนธรรมแผนใหม่ของศิลปะ ในขณะที่เดิวก่อนก็ไม่ละทิ้งศิลปะไทยอันเป็นชนบประเพณีของตน มีการรวมตัวอย่างสวยงาม อันเป็นความพยายามของมนุษย์ทุกชาติที่จะนำศิลปะประจำชาติของตนออกมาเชิดชูให้สังคมโลกได้รู้จักในวิถืทางใหม่ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมปัจจุบันของโลกสมัยใหม่ และได้เบนหนีจากความเป็นตนของตนไป

2) แต่ในส่วนของผู้ชมหรือคนในสังคมไทยส่วนใหญ่จะรับเอาทัศนคติแบบตะวันตกค่อนข้างมาก ไม่ค่อยสนใจศิลปะไทยดั้งเดิม เช่น ในทางสถาปัตยกรรมนิยมการก่อสร้างตึกสูง ๆ ตามแบบเมืองใหญ่ ๆ ในต่างประเทศ นิยมสร้างบ้านเรือนแบบตะวันตก เช่น แบบสเปน แบบโรมัน บ้านทรงไทยพบเห็นได้น้อยมาก ในด้านการแสดงและดนตรี ชื่นชอบดนตรี เพลง การเต้นรำ ตามแบบต่างประเทศ นิยมศิลปะการภาพยนตร์แบบฮอลลีวูด ดนตรีไทยเดิมและนาฏศิลป์ไทยมีการแสดงและชมกันเฉพาะกลุ่มและบางวาระเท่านั้น

เราต้องยอมรับว่าวัฒนธรรมของต่างประเทศที่หลั่งไหลเข้ามาในสังคมไทยหลายอย่างช่วยเกื้อกูลให้สังคมไทยเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ และกลมกลืนกันได้กับวัฒนธรรมเดิมของสังคมไทย แต่การชื่นชมและรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกอย่างเต็มที่จนละเลยวัฒนธรรมดั้งเดิม วัฒนธรรมของชาติไทยก็จะถูกกลืนหายไป หหมดความเป็นเอกลักษณ์เท่ากับสังคมไทยตกเป็นเมืองขึ้นทางวัฒนธรรมของชาติอื่น คงไม่มีใครไม่อยากจะเป็นคนทันสมัย แต่ความทันสมัยก็ไม่ใช่ว่าจะต้องหลงลืมและละทิ้งรากฐานวัฒนธรรมของชาติไทยเรา

แนวทางแก้ไขผลกระทบต่อสังคมไทย

1. ปรับเปลี่ยนค่านิยมที่ไม่ดีของสังคมไทย คนไทยควรแก้ไขค่านิยมดังนี้

1) ลดความสำคัญของเงินลง ไม่เน้นความมั่งคั่งร่ำรวยต้องรู้จักความพอดี ชีวิตที่มีความสุขไม่ต้องการเงินมากนัก เปลี่ยนมาตรการใช้ความรวยวัดคนมาเป็นใช้ความดี ความมีจิตใจอุทิศเสียสละ และต้องไม่อายุที่เป็นคนจน แต่อายุที่เป็นคนเฒ่า

2) เลิกทำตัวหรุหร่า ฟุ่มเฟือย คิดก่อนที่จะใช้เงินจับจ่ายซื้อของ เปลี่ยนนิสัยชอบใช้ของมีयीหือจากต่างประเทศ ของราคาแพง มาเป็นใช้ของที่มีคุณภาพพอใช้ได้ ราคาพอสมควร และควรอุดหนุนสินค้าไทยด้วย การจัดงานเลี้ยงฉลองก็จัดเฉพาะงานที่สำคัญเท่านั้น

3) สร้างจิตสำนึกต่อส่วนรวม เวลาทำสิ่งใดอย่าคิดถึงแต่ตัวเอง หรือทำอะไรก็ตามใจตัวเอง ให้นึกถึงผลกระทบต่อผู้อื่นด้วย เช่น การขับรถ ต้องคิดว่ามีผู้อื่นใช้ถนนร่วมกับเราด้วย ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาดเพื่อความสวยงามของบ้านเมือง ประหยัดพลังงานเพื่อสงวนไว้ให้คนรุ่นหลังได้มีใช้ ไม่ล่าสอนทางเพศเพื่อป้องกันโรคเอดส์

4) ละเลิกการพนัน เพราะเป็นความหวังลม ๆ แล้ง ๆ ส่วนใหญ่เสียมากกว่าได้

5) เปลี่ยนนิสัยรักความสนุกมาเป็นจริงจังในการทำงาน ขยันในการทำอาชีพ อดทนต่อความลำบากในการทำงาน

2. โดยพื้นฐานคนไทยมีจิตใจเมตตา และมีค่านิยมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่แล้ว แต่เริ่มจางหายไปหันมาบูชาเงินและวัตถุ ดังนั้นคนไทยต้องเพาะความเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ขึ้นในจิตใจและบำรุงเลี้ยงให้่องงาม ต้องรู้สึกเห็นใจ อาหารห่วงใยในทุกข์สุขของผู้อื่น

1) ในระดับครอบครัว พ่อแม่ต้องสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ รัก เลี้ยงดู เอาใจใส่อบรมลูกให้มีการศึกษาและเป็นคนดี เมื่อลูกเห็นตัวอย่างที่ดีจากพ่อแม่ก็จะได้ปฏิบัติกับครอบครัวของตนต่อไป

2) ในระดับชุมชน ละลดความเห็นแก่ตัว นึกถึงส่วนรวมมากขึ้น สร้างค่านิยมการเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ คนมั่งมีต้องช่วยเหลือแบ่งปันให้คนลำบากยากจน ซึ่งไม่ใช่เพียงช่วยในด้านทรัพย์สินหรือวัตถุ แต่ต้องช่วยให้โอกาสที่เขาจะพึ่งตนเองได้

3. สร้างความเข้มแข็งในทางวัฒนธรรม ยอมรับวัฒนธรรมต่างชาติ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาแก่นรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติไทยให้ดำรงยิ่งขึ้น วิถีชีวิตของคนไทยอาจต้องอาศัยวัสดุบางอย่างจากต่างประเทศ ตลอดจนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประเทศต่าง ๆ อาศัยความช่วยเหลือด้านทุนและเทคโนโลยี แต่ในฐานะที่เป็นคนไทย เราต้องอนุรักษ์วัฒนธรรมของเราไว้ด้วยในประเด็นต่อไปนี้

1) ภาษา เราจำเป็นต้องเรียนรู้ และใช้ภาษาต่างประเทศ แต่ก็ต้องใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ การออกเสียงชัดเจน เช่น คำควบกล้ำ

2) การแต่งกาย เราไม่สามารถแต่งกายชุดไทยหรือนุ่งผ้าถุงไปทำการงานหรือเรียนหนังสือเพราะไม่สะดวกในการเดินทาง แต่อาจมีบางวาระที่เราจะใส่ผ้าถุงบ้าง เช่น เวลาไปทำบุญที่วัด เพราะผ้าถุงจะเหมาะกับการนั่งพับเพียบ

3) ประเพณีต่าง ๆ คำรรักษาประเพณีต่าง ๆ เช่น วันสงกรานต์ ลอยกระทง แห่เทียนพรรษา เป็นต้น แต่ไม่ควรเน้นแต่เรื่องการท่องเที่ยวและความสนุกสนาน แต่ควรให้คนเข้าใจถึงความสำคัญของประเพณีนั้น ๆ ว่ามีหลักความเชื่อใดเป็นพื้นฐาน คนที่นับถือศาสนาพุทธไม่ควรไปรับเอาประเพณีของชาวต่างชาติมา เช่น การฉลองและให้ของขวัญในวันวาเลนไทน์ เพราะสิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ

4) ชื่นชมศิลปะไทย เช่น เราสร้างบ้านตามแบบตะวันตกเพราะบ้านทรงไทยอาจไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน แต่เราน่าจะมีเวลาชื่นชมสถาปัตยกรรมไทยและศิลปะไทย เช่น วัด วัง โบสถ์ วิหาร เจดีย์ จิตรกรรมฝาผนัง พระพุทธรูป ฯลฯ สิ่งเหล่านี้มีความงดงามลึกซึ้ง เป็นภูมิปัญญาไทยที่ควรภาคภูมิใจ เราชื่นชอบดนตรี เพลงการแสดงของชาวตะวันตก แต่ไม่ควรตั้งข้อรังเกียจดนตรีไทยเดิม และนาฏศิลป์ไทยว่าซ้ำเซย ถ้าไม่มีอคติแล้วจะพบว่าดนตรีไทยมีความไพเราะอ่อนหวาน ส่วนนาฏศิลป์ไทย มีท่ารำที่งดงาม อ่อนช้อย

และควรรหาโอกาสไปชมการแสดงทางวัฒนธรรมที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยซึ่งจัดขึ้นทุกวันเสาร์ มีการแสดง เช่น การแสดงพื้นบ้านจากทุกภาคของประเทศ อาทิ ลิเก ลำตัด หนังตะลุง มโนราห์ ละครชาตรี โขนสด ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการแสดงของเยาวชน นักเรียน นักศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มีการสอนนาฏศิลป์ ดนตรีไทย ดนตรีสากล ละคร ฯลฯ

5) การสันตนาการ เปลี่ยนนิสัยการพักผ่อนหย่อนใจจากการเที่ยวในคลับ ผับ บาร์ มาเป็นการพักผ่อนอยู่บ้าน ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ อ่านหนังสือ ออกกำลังกาย หรือไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เทียววัด ทำบุญไปกับครอบครัว กลุ่มเพื่อน การทำบุญก็อย่าไปหวังรวยหรือชาติหน้าจะได้สบาย แต่ให้คิดว่าเป็นการลดกิเลส ลดความโลภ

4. วิทยากร เชียงกุล (2540, 260) เสนอแนวทางในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมว่าต้องทำ 2 อย่างควบคู่กัน คือ ส่งเสริมพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของเราเองซึ่งมีความหมายมากกว่าการสืบทอดอนุรักษ์ของเก่า และจะต้องมีการสร้างสรรค์ของใหม่โดยอาศัยพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมด้วย

ตัวอย่างกรณีที่สอดคล้องกับความเห็นดังกล่าวคือ

ตัวอย่างที่ 1 - สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียน และช่วยเหลือส่งเสริมวิชาชีพแก่ราษฎรในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการฟื้นฟูทอผ้าไหมพื้นเมือง ได้มีพระราชเสาวนีย์ให้จัดประกวดผ้าไหมมัดหมี่ของสมาชิกมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ ขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 และต่อมาเป็นประจำทุกปี นอกจากผ้าไหมมัดหมี่แล้ว ยังได้ส่งเสริมให้สมาชิกทอผ้าไหมชนิดต่าง ๆ ที่เป็นศิลปะดั้งเดิมของแต่ละพื้นที่เข้าร่วมประกวดรวมทั้งผ้าไหมมัดหมี่ลายสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ด้วย (ข้อมูลจากนิตยสารสกุลไทย ฉบับวันที่ 19 ธันวาคม 2543)

ตัวอย่างที่ 2 - นางศิริวัฒน์ ดิษยนันทน์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) พ.ศ. 2541 ได้อนุรักษ์สืบทอดทำรำต่าง ๆ ของโบราณ และได้คิดประดิษฐ์ทำรำขึ้นมาใหม่ เช่น สร้างสรรค์ทำรำชุดระบำสีภาค ระบำศิลปาชีพ การแสดงพื้นเมืองอีสานชุดเชิงสัมพันธ์ เป็นต้น และยังได้ฟื้นฟูอนุรักษ์และพัฒนาการแสดงหุ่นกระบอกโดยได้เรียนจากครูชั้น สกุลแก้ว ศิลปินแห่งชาติแล้วได้พยายามคิดค้นรูปแบบใหม่เพื่อให้การแสดงน่าสนใจขึ้น เช่น การสร้างฉากที่วิจิตรพิสดารปรับปรุงการเชิดจากการนั่งเชิดเป็นยืนเชิดเพื่อให้สะดวกคล่องตัว และการใช้คนจริงเข้ามาร่วมแสดงกับหุ่นกระบอก (นิตินกร กรัยวิเชียร, 2544)

นโยบายรัฐบาลด้านสังคมและวัฒนธรรม

รัฐบาลปัจจุบันได้กำหนดนโยบายด้านสังคมและวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. นโยบายเสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง มุ่งพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เสริมสร้างสังคมให้เข้มแข็งยั่งยืน เพื่อให้ประเทศไทยเป็นสังคมคุณภาพ สังคมคุณธรรม และสังคมที่สมดุล

1) ด้านสาธารณสุขและสุขภาพ มุ่งสร้างระบบบริการและคุ้มครองสุขภาพ ดังนี้

(1) จัดตั้งกองทุนประกันสุขภาพแห่งชาติ
(2) ส่งเสริมการผลิต พัฒนา และกระจายกำลังคน และสถานบริการด้านสุขภาพให้มีจำนวนและคุณภาพเพียงพอกับความต้องการ ส่งเสริมและพัฒนาระบบความรู้ และสร้างมาตรฐานการแพทย์และปลอดภัย

(3) จัดระบบการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย การป้องกันอุบัติเหตุ และอุบัติภัย การควบคุมการเพิ่มจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์และดูแลผู้ป่วยอย่างเหมาะสม เผยแพร่องค์ความรู้ด้านสุขภาพ เร่งรัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ สนับสนุนให้เกิดองค์กรเครือข่ายควบคุมป้องกันโรค

2) ด้านการศึกษา

(1) ส่งเสริมกิจกรรมกีฬาระดับชุมชนและโรงเรียน เพื่อส่งเสริมสุขภาพ พัฒนาสู่กีฬาแก่งอาซิปและกีฬาอาชีพ สนับสนุนบทบาทภาคเอกชนมีส่วนร่วมพัฒนากีฬา

(2) ส่งเสริมสนับสนุนการแข่งขันกีฬาระดับประเทศ และระดับนานาชาติ อย่างเป็นระบบ สร้างเกียรติภูมิแก่ประเทศ ความภาคภูมิใจของประชาชน ส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมที่มีต่อการศึกษา

3) ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

(1) เข้มงวดการบังคับใช้กฎหมาย สร้างกระบวนการพิเศษ เพื่อควบคุมและปราบปรามผู้ค้า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและการค้าอย่างเด็ดขาด แก้ไขกฎหมาย เพิ่มบทลงโทษให้รางวัลและคุ้มครองผู้ที่มีมือปราบปราม

(2) ควบคุมการนำเข้าสารเคมีอย่างเข้มงวด เสริมสร้างกลไกภาครัฐ และมาตรการทางกฎหมาย ให้ก้าวทันเทคโนโลยีการผลิต

(3) สร้างความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและนานาชาติ เพื่อควบคุมและกำจัดแหล่งผลิตและเครือข่ายข้ามชาติ

(4) แก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ารับการมาเปิดรักษา และฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้เสพยาเสพติด การฝึกอบรมอาชีพ ปรับสภาพแวดล้อมให้ผู้เสพแล้วเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

4) ด้านครอบครัว เด็ก เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุ

(1) จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในชุมชน

(2) สนับสนุนให้มีศูนย์เลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนที่มีคุณภาพและมาตรฐานในชุมชนและสถานประกอบการ

(3) แก้ไขปรับปรุงกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ป้องกันปราบปราม ลงโทษผู้กระทำผิดละเมิดสิทธิเด็กและกระทำทารุณกรรมเด็ก

(4) ส่งเสริมสิทธิ สถานภาพและบทบาทสตรี ศักยภาพสตรีให้สามารถมีส่วนร่วมเต็มที่ในการพัฒนาชุมชนและประเทศ ส่งเสริมความเท่าเทียมกันของสตรีในการรับราชการ

(5) ยกย่องและให้หลักประกันแก่ผู้สูงอายุ โดยสร้างเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม พัฒนาบริการสุขภาพอนามัย นำประสบการณ์และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาร่วมพัฒนาสังคม

5) ด้านการส่งเสริมผู้ด้อยโอกาส

(1) ให้การสงเคราะห์และสนับสนุนการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมแก่ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถพึ่งตนเองได้

(2) สนับสนุนองค์กรสาธารณกุศลเพื่อบรรเทาสาธารณภัย และสงเคราะห์ผู้ประสบภัยระดับชาติและระดับชุมชน

(3) จัดระบบการศึกษาและการฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับระดับและลักษณะความพิการหรือทุพพลภาพ พัฒนาสื่อการเรียนการสอน การเสริมทักษะเฉพาะด้าน พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

2. นโยบายด้านวัฒนธรรม

1) ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษาได้สืบค้นและศึกษาเรื่องราวของมรดกศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย

2) พัฒนาแหล่งวัฒนธรรม ศิลปวัตถุ และโบราณสถาน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งรายได้ของประชาชน

3) ประสานให้ประชาชนและเยาวชนมีบทบาทและกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมกับสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน

4) สนับสนุนให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงจิตชูและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยอย่างสมศักดิ์ศรีและสร้างสรรค์

(กวี วงศ์พุ่ม 2544, 49-54)

สังคมและศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นประเด็นที่ทุกฝ่ายจะต้องตระหนักในความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีผลต่อคุณภาพและคุณธรรมของบุคคล ต่อการพัฒนาประเทศ การสร้างชาติ และการธำรงความเป็นไทย

ในส่วนของนักศึกษา จะต้องเตรียมตัวไว้ให้พร้อม เพื่อจะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนา และอนุรักษ์ได้ดังนี้

1. ศึกษาหลักการสำคัญ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ความรับผิดชอบ นำข้อมูลวิเคราะห์คิดหาแนวทางในการวางแผนพัฒนาบทบาทของคนที่ทำได้
2. เคารพกฎหมาย ระเบียบแบบแผน ที่ถูกต้องของสังคม และปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับบุคคลอื่นในสังคม
3. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ให้มีความรู้ความสามารถที่แท้จริง เพื่อช่วยรับใช้สังคม ประเทศชาติ ตามบทบาทและความสามารถที่มีอยู่ให้มากที่สุด
4. ต้องศึกษาพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ในสังคมตามแนวทางที่ถูกต้อง ไม่ว่าจะปัญหาเฉพาะหน้าหรือปัญหาที่ติดตามมาในอนาคต ประมวลข้อมูลเสนอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา
5. ในระหว่างการศึกษา ควรร่วมมือประกอบกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และเพื่อพัฒนาสังคม
6. ช่วยกันแก้ไขค่านิยมในสังคมไทยเสียใหม่ นิยมคนดี คนตั้งใจพัฒนาสังคมประเทศชาติ ไม่นิยมคนเด่นคนดัง คนร่ำรวยและคนที่ได้ลาภยศมาในทางมิชอบ

(นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ 2541, 140-141)

“ทุกวันนี้ความคิดอ่านและความประพฤติหลายอย่าง ซึ่งแต่ก่อนถือว่าเป็นความชั่ว เป็นความผิด ได้กลายเป็นสิ่งที่คนในสังคมยกย่อง และประพฤติดุปฏิบัติกันโดยไม่สะดุ้งสะเทือนจนทำให้เกิดปัญหาและทำให้วิถีชีวิตของแต่ละคนมีดมนลงไป ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นหน้าที่จะต้องร่วมกันแก้ปัญหาอย่างจริงจัง แต่ละท่านแต่ละฝ่ายจะต้องยึดหลักการให้มั่นคง ที่จะไม่ทำสิ่งใด ๆ ที่ชั่ว ที่เสื่อม ต้องกล้าและบากบั่นที่จะทำสิ่งที่เป็นความดี เป็นความถูกต้อง และเป็นธรรม เพื่อให้ผลความประพฤติดีประพฤติดุชอบบังเกิดเพิ่มพูน และคำจูนส่วนรวมไว้มิให้เสื่อมทรุดลง หากให้กลับฟื้นคืนดีได้โดยลำดับ”

(พระบรมราชาบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อ่างถึงใน นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ 2541, 79)

บรรณานุกรม

- กิ่ง วงศ์พัฒน์. 2544. วิเคราะห์นโยบายของรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ THE KNOWLEDGE CENTER.
- ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ. 2522. สังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.
- เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. 2539. Global Vision คู่กระแสกระบวนทัศน์ใหม่. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ไอโอนิค อินเตอร์เทรดิชอสเซส จำกัด.
- น. ฅ ปากน้ำ (ประยูร อุลุชาฎะ). 2543. ความเข้าใจในศิลปะไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. 2541. วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิติกร กรัยวิเชียร. 2544. คนในภาพถ่ายชุด “ศิลปินแห่งชาติ”. นิตยสารสกุลไทย, 9 มกราคม : หน้า 73-74.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์, ศรีศักดิ์ วัลลิโกดม และเอกวิทย์ ฅ ถกลาง. 2543. มองอนาคต : บทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิปัญญา.
- ประเวศ วะสี. 2541. วิถีบูรณาการ : ทางออกแห่งภูมิปัญญา. ในยุทธศาสตร์ประเทศไทย 1999-2000. บรรณาธิการโดย เอกวิทย์ ฅ ถกลาง. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิปัญญา.
- วิรัชภา ละแมนชัย. 2539. เทคโนโลยีสารสนเทศกับการพัฒนาประเทศ. ในรวมบทความสยามานุสติบ้านเมืองของเรา, หน้า 237-241. กรุงเทพมหานคร : ส่วนกิจการพลเรือน สำนักเลขาธิการ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน.
- วิทยากร เชียงกุล. 2540. เพื่อศตวรรษที่ 21 วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มิ่งมิตร.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมไทย : แนวทางวิจัยและพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.

สร้อยญา พาณิชย์กุล. 2538. มองสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
เบ็ญฟ้า.

สุดา ภิรมย์แก้ว. 2542. การจัดระเบียบสังคม. ใน มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุภาวดี มีตรสมหวัง. 2523. สังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บางเขน.
